

HONNAN JÖVÖK, KI VAGYOK?

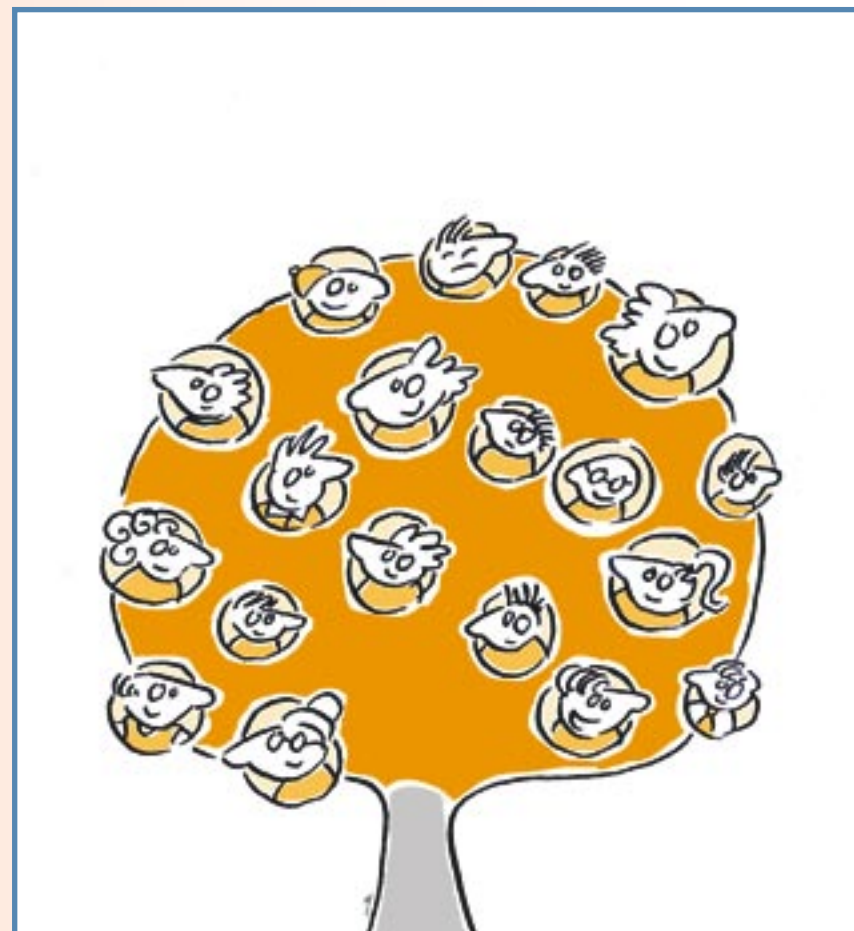
FÖLDRAJZI ÉS TÁRSADALMI MOZGÁSOK A CSALÁDOKON BELÜL

Készítette: Baracs Nóra

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

7. ÉVFOLYAM

SZKA_207_29

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
Előzetes feladat					
	Előzetes feladatként a tanulók tájékozódnak saját családjukban a D1 feladatlap kérdései alapján. A kapott információkat feljegyzik egy lapra, és magukkal hozzák a következő órára.	A foglalkozás tartalmi előkészítése Információgyűjtés	Egyéni tájékozódás a saját családon belül	D1 (Feladatlap)	
I/a Családnevek					
A	A tanár megkérdezi a diákokat: Találtak-e olyan neveket, amelyeknek a helyesírása megőrizte az eredeti formát? Vannak-e olyan nevek, amelyeket a család még ma is használ, de a helyesírása megváltozott? Mely utónevek voltak divatosak dédanyáink és nagyanyáink korában? Melyek maradtak ma is divatosak, és melyek tűntek el szinte teljesen? A tanár összefoglalja a tanulságokat: az idő múlása tehát a helyesírásban és a névhasználatban is tetten érhető. 10 perc	Hagyományok felelevenítése személyes emlékek bevonásával Eligazodás az időben Az identitás erősítése	Frontális munka – egyéni bemutatók és irányított beszélgetés	Az összegyűjtött családi nevek	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/b Családtörténetünk helyszínei					
A	<p>Előzetes feladatként a tanulók beszerezték az információkat arról, hogy az elmúlt másfél évszázadban milyen országokban, falvakban és városokban éltek elődeik.</p> <p>A tanulók ezután -5 fős csoportokat alkotnak. Mindegyik csoport kap egy Európa vaktérképet, amelyre egymás után berajzolják azokat a helyszíneket, ahol elődeik éltek, illetve élnek. Ezután egy nagy közös poszteren megrajzolt Európa térképen a jegyzők összesítik az adatokat, amelyek megmutatják, hogy az osztály egészét milyen térbeli családi mozgások jellemzik.</p> <p>Amíg a nagy térkép vázlat elkészül, a többiek a tanár irányításával arról beszélgetnek, hogy milyen indokokat találtak a tanulók családjaik helyváltozására. Közösén megállapítják, hogy a személyes okok mellett sokszor a történelem és a politika változásai is befolyásolták a családok földrajzi mozgását.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>A családokon belüli földrajzi mozgások feltérképezése</p> <p>Eligazodás a térben és időben</p> <p>Információk ábrázolása</p> <p>Rendszerezés</p> <p>Kommunikáció</p> <p>Együttműködés</p>	<p>Egyéni előkészítő munka</p> <p>Csoportos adatfeldolgozás</p> <p>Frontális munka – irányított beszélgetés</p>	<p>A családról gyűjtött adatok</p> <p>Európa vaktérképe minden csoportnak</p>	<p>Európa vaktérképe a tanár által előkészített poszteren</p> <p>Filctollak</p> <p>Ragasztógyurma</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a A történelem viharában					
A	A tanár a P1 útmutató szerinti transzparenszeket helyez el az osztály különböző pontjain. A tanulók kiválasztják azt, amelyikhez valami érdekes családi történetet tudnak kapcsolni, és mellé állnak. Az így kialakuló csoportok tagjai elmesélik egymásnak az adott időszakhoz kapcsolódó történeteiket. (Ha valahol túl sokan gyűlnének össze, azt a kört kisebb csoportokra kell osztani.) 15 perc	Személyes családi történetek megosztása egymással Ön- és társismeret Kommunikáció Együttműködés Bizalom	Csoportmunka – szóforgó	Az előzetesen gyűjtött információk	P1 (Útmutató) A tanár által elkészített transzparenszek
II/b Házi feladat					
A	Minden tanuló megkapja a D2 munkalapot, amely választható feladatokat tartalmaz. Ennek alapján készül fel a következő órára. (Itt az első 45 perc vége.) 5 perc	Újabb személyes élmények bevonása a közös munkába	Frontális munka – tanári magyarázat	D2 (Feladatlap)	
II/c Múltidézés					
A	Önként vállalkozó tanulók bemutatják és kommentálják a magukkal hozott családi fotókat. A bemutatás legjobb formája az, ha sikerül a képeket előzetesen beszkenneálni, és az órán kivetíteni. (Ha egy tanuló 3-4 percet beszél, hozzávetőleg öt-hat beszámoló meghallgatására van idő.) 20 perc	Az előző generációkhoz való kötődés megerősítése Identitásörzés Eligazodás az időben	Frontális munka – tanulói bemutatók	A diákok által hozott családi fényképek papíron vagy elektronikus formában	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Szüleink, nagyszüleink kora					
A	<p>A diákok ismertetik szüleik és nagyszüleik korában kedvenc filmjeit (ha mód van rá, egy-egy részletet is bemutathatnak belőlük), és lejátszanak néhányat kedvenc dalaik közül.</p> <p>A tanár lehetőséget teremt a spontán megnyilvánásokra, majd megbeszélik, mit éreznek a tanulók idegennek, és mit éreznek ismerősnek látottakban és hallottakban? (Itt a második 45 perc vége.)</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Az előző generációkhoz való kötődés megerősítése</p> <p>Identitásőrzés Eligazodás az időben és a stílusok között</p>	Frontális munka – tanulói bemutatók	Részletek a 60-as 70-es és 80-as évek magyar filmjeiből és slágereiből	Esetleg a tanár is hozhat ilyeneket
II/e Ők is voltak fiatalok					
A	<p>Önként vállalkozó tanulók egyéni beszámolókat tartanak a nagyszülők és szülők fiatalkori szokásairól, érzelmeiről és ideáljaikról. (Ha egy-egy beszámoló 3 percig tart, az osztály 5 tanulót tud meghallgatni.) A tanár arra ösztönzi a többieket, hogy röviden reflektáljanak a beszámolókra. Ha mások is szívesen mesélnének a témáról, fontos, hogy a tanár a későbbiekben próbáljon meg erre lehetőséget teremteni.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>A szülőkkel, nagyszülőkkel való kapcsolat erősítése</p> <p>Identitásőrzés Kifejezőképesség</p>	Frontális munka – tanulói bemutatók és reflexiók	A diákok által előkészített anyagok	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/f Azonosságok és különbségek a generációk között					
A	<p>A tanár két részre bontja az osztályt. Mindkét csoport kap egy-egy nagy csomagolópapírt, az egyik vagy másik alábbi felirattal:</p> <p>1. Amiben a mai fiatalok teljesen mások, mint a szüleik:</p> <p>2. Amiben a mai fiatalok pontosan olyanok, mint a szüleik:</p> <p>A csoportok 6-8 percig gyűjtenek olyan dolgokat, amelyek megfelelnek a náluk lévő lap címének.</p> <p>A két posztert ezután felerősítik a falra. A tanulók reflektálnak a másik csoport gondolataira: megerősítik vagy cáfolják, illetve kiegészítik ezeket.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Generációk közötti eltérések és hasonlóságok áttekintése</p> <p>Kommunikáció Nyitottság Együttműködés</p>	Csoportmunka – ötletbörze	<p>Két nagy csomagolópapír a jelzett feliratokkal</p> <p>Vastag filctollak Ragasztógyurma</p>	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Játékos záró gyakorlat					
A	<p>A tanulók körben állnak. A tanár egy gombolyag fonalat tart a kezében. Megfogja a fonal végét és a gombolyagot odadobja valakinek, és megkéri őt, hogy értékelje egy mondattal a foglalkozást. A tanuló elmondja a mondatát, majd erősen megmarkolja a tanártól hozzá vezető fonalat, és a gombolyagot tovább dobja egy társának, aki ugyanezt a feladatot hajtja végre. Ez így megy tovább, egészen addig, ameddig mindenki sorra nem kerül. Fontos, hogy a közben fonal kifeszüljön, és a gombolyagot mindig a szálak felett dobjuk. Végül egy sűrű hálózatot („pókháló”) kapunk.</p> <p>A gyakorlat második felében a tanulók lebontják a hálót a következő módon: akihez utolsójára érkezett a gombolyag, visszadobja annak, akitől kapta, s közben valami jót kíván neki. Az feltekeri a felesleges szálát, és hasonló módon továbbítja a gombolyagot annak, akitől korábban ő kapta, és így tovább egészen addig, míg a gombolyagok vissza nem ér a tanárhoz.</p> <p>Ha valaki leejti, a többiek türelmesen várnak, amíg fel nem veszi. A tanár nem engedi meg, hogy gúnyos megjegyzések hangozzanak el.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Bensőséges záró hangulat teremtése</p> <p>Együttműködés Ügyesség Türelem Egymásra figyelés</p>	<p>Az egész osztály részvételét igénylő mozgásos játék – pókháló, beszélgetőkör</p>		<p>Fonalgombolyag</p> <p>Elegendő tér a gyakorlat elvégzéséhez</p>

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 – Útmutató

Az óra előtt készítsünk el hat transzparenst a következő feliratokkal:

1. ELSŐ VILÁGHÁBORÚ (1914–1918)
2. MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ (1939–1945)
3. AZ ÖTVENES ÉVEK (KOMMUNISTA DIKTATÚRA) – (1948–1956)
4. AZ 1956-OS FORRADALOM
5. A KÁDÁR KORSZAK (1956–1989)
6. A RENDSZERVÁLTÁS (1989–)

P2 – Kiegészítő anyag

Ajánló a csaladfa.emlekezet.hu internetes programhoz

Honnan jöttem, ki vagyok? – ezeket a kérdéseket minden gyerek felteszi a szüleinek. *Kik voltak az őseim, a nagy-, a déd-, az ükszüleim?* – sorjáznak az újabbak. A szülők pedig válaszolnak, amennyire emlékeik alapján erre képesek.

A múlt feltárásához nagyban hozzájárul a családi emlékek feldolgozása, a honnan származom kérdésének megválaszolása. Ha generációkra visszamenőleg képes vagyok felsorolni családom tagjait, származásom történetét, akkor már megismerhettem a közeli és távolabbi múlt számomra oly fontos szeletét. S akkor a tágabb környezet, a kisközösség, s a nemzet története is fontosabb lesz számomra.

A programot ezzel a céllal fejlesztették ki az **Oktatási Minisztérium Nemzeti Emlékezet Programja** keretében. Használója a személyiségi jogok tiszteletben tartásával megalkothatja saját családfáját, és ami ennél sokkal fontosabb: képet kaphat családjá történetéről, megörökítheti írásos, tárgyi és szóbeli emlékeit, s így közelebb kerülhet múltjához. Az összeállítás ugyanis komoly munka: kutatás és sok-sok kérdezősködés eredménye, s ezek alapján feltárul egy – vagy éppen több – család története, előbukkannak az emlékek. S akkor talán az összeállító is többet tud majd saját magáról.

Az Oktatási Minisztérium által meghirdetett program, illetve a hozzá kapcsolódó szoftver nem csupán arra alkalmas, hogy valaki összeállítsa családfáját, saját családi adatbankot készítsen. Természetesen erre is használható. A családtörténeti szoftver az adatok archiválását, rendszerbe szervezését biztosítja, használata pedig elősegítheti új módszerek, szemléletmódok bevitelét. Új kutatási területek kerültek be a vizsgálódások körébe, mint például család, házasság, gyerekkor, öregség, betegség, művelődés, szórakozás, időbeosztás, időfelfogás, ünnepek, hiedelmek, szexualitás, táplálkozás stb.

A családtörténet, az ősök életpályájának feltárása, szélesebb értelemben vett rokonság, nemzetség, a felmenők megismerése adja a legjobb lehetőséget arra, hogy az egyénre, az egyén cselekedeteire, döntéseire koncentráljunk. Ez az a mikroszint, ahová saját családunk történetén keresztül juthatunk, azt minden pillanatában átélve. Legtöbbünk esetében, őseink (és hőseink) nem a nagy történéseket közvetlenül eldöntő személyek közül kerülnek ki.

Legtöbbször „hétköznapi” szereplőkről van. Éppen ez az egyik kézenfekvő, izgalmas alapkérdés: meddig terjed az úgynevezett hétköznapi ember szabadsága.

„A parányi események, az egyéni tettek aprólékos rekonstrukciója éppen azért fontos, hogy feltáruljanak előttünk a rendszerek bonyolult következtetlenségei, melyek réseiben és hézagaiban az emberi szubjektivitás, maga a szabad akarat nyilvánul meg” – írja Giovanni Levi, a mikrotörténelem egyik alapító „atyja”. Az így megismert sorsok mögött óhatatlanul személyiségek jelennek meg, akik valóságos hús-vér emberekké válnak a vizsgálódó számára.

Figyelembe véve Magyarország viharos történelmét, azt, hogy hányszor kellett egy generáción belül gyorsan alkalmazkodni a változó politikai kurzushoz, és ezek a változások hányszor szakították szét generációk, családok kapcsolatrendszerét, a program nem elhanyagolható haszna lehet, hogy segíthet a múlttal való őszinte szembenézésben, illetve újra összekötheti az ősoket az utódokkal.

Befejezésül az új szemléletmódok alkalmazásának további lehetséges hasznáról álljon itt egy idézet:

„Nem valószínű, hogy ötven év múlva az Európai Unió történelem-tankönyvei továbbra is az egymást elváltató dolgokra helyeznék a hangsúlyt (hogyan sikerült a hős franciáknak visszaszerezniük a gaz németektől Elzászt és Lotharingiát, vagy miként „nyögte Mátyás bús hadát Bécsnek büszke vára”)... Az egyes egyének és közösségek mindennapjainak bemutatása, annak ábrázolása, hogy miként éltek életüket... sokkal inkább illenek majd oda. Minden valószínűség szerint fél évszázad múltán jórészt ilyen szemléletű történelemkönyvekből tanulnak a nebulók: több társadalomtörténet mint ma és talán főleg mikrotörténelmet.” (Szijártó M. István: A mikrotörténelem. Megjelent: Bevezetés a társadalomtörténetbe. Szerk.: Bódy Zsombor–Ö. Kovács József. Budapest, 2003. 510. o.)

Fejlesztési területek, kompetenciák, kerettantervi célok

A program, a módszerek és a feladatok együttes alkalmazásával a következő kerettantervi célok szolgálhatók:

- A családtagok, a felmenők a történelem szereplői. Tetteik ismerete, viselkedésük, döntéseik és cselekedeteik motívumainak megismerése elősegíti a történelem jobb megértését. Az egyénnél nem csak az számít, hogy milyen társadalmi csoporthoz tartozik, kapcsolatait is megvizsgálva, akár családok történetén keresztül megértve azt, hogyan hoznak létre szövetségeket, szolidaritást, hogyan jönnek létre társadalmi hálózatok, megérthető az egyén, aki állampolgárként megtalálja helyét a társadalomban, vagy megismerhetők azok a tényezők, amelyek ezt a folyamatot gátolják.
- A családtörténeti kutatás biztosítja a felfedezés, a kutatás örömét a diákok számára, a családtörténeti szoftver, illetve a kiegészítő eszközök, programok használata (szkenner, animációk, prezentációk) bevezeti őket a média modern eszközeinek ismeretébe.
- A projekt számos kiegészítő ismeret megszerzését igényli, elég itt csak az érintett segédtudományos, társtudományos ismeretekre utalni (genealógia, történeti demográfia stb.), ez folyamatosan igényli az önálló kutatást, felkelti a tudás bővítésének igényét. A kutatás alapvetően önálló, megadja a felfedezés örömét, ez folyamatos motivációs bázist biztosít, új viszony alakulhat ki a társadalomtudományokkal.
- Több generáció életének, gondolkodásmódjának megismerése lehetőséget ad „az egyes korokban érvényre jutó értékrendek vizsgálatára, az erkölcsi kategóriák változásának, érvényesülésének vagy kiüresedésének bemutatására.”

- A családok történetének sorskérdéseiben mai életünk problémái is megjelenhetnek. Elemzésük, megértésük megerősítheti az egyént a társadalomért, a kisebb közösségekért, az önmagáért vállalt felelős magatartásban. Így kialakítható az olyan kritikai szemléletmód, amelynek segítségével a jelenben és a múltban is képes az ember a lehetséges alternatívák meglátására és értékelésére.